

Leo Trotskij

maj 1926

Lagen om socialistisk ackumulation, planledningen, industrialiseringstempot och principiösheten

1. En analys av vår ekonomi betraktad ur synvinkeln växelverkan (alltså både kamp och samverkan) mellan världelagen och lagen om socialistisk ackumulation, framstår som ett i princip mycket fruktbringande arbete, eller rättare sagt, det enda rätta. Jag var tvungen börja mm undersökning inom en sluten sovjetisk ekonomis ramar. Men nu växer faran för, att denna metodologiska metod kommer att förvandlas till ett fullkomligt låst ekonomiskt perspektiv inspirerat av ”socialismens utveckling i ett enda land”.

Man kan vänta sig och frukta, att anhängarna av denna teori – som åtminstone hitintills stött sig på en falsk tolkning av ett lenincitat – nu vill försöka tillämpa Preobrazjenskij's analys och förvandla denna metodologiska metod till en generell process med ett kvasiegenvärde. Vad som än händer är det nödvändigt att sätta stopp för detta plagiat och en sådan förfälskning. Växelverkan mellan världelagen och lagen om socialistisk ackumulation måste ses i världsekonomins kontext. Då visar det sig, att den världelag som verkar inom NEPs begränsande ramar, kompenserar sig med ett växande tryck utifrån, från en världelag, vars betydelse på världsmarknaden bara växer.

2. I samband med detta kommer frågan om tempot i vår ekonomiska utveckling och i första hand industrialiseringstakten att få avgörande betydelse. Utrikeshandelsmonopolet är en mäktig faktor i den socialistiska ackumulationens tjänst – mäktig, men inte allsmäktig. Utrikeshandelsmonopolet kan bara hålla tillbaka och reglera världelagens tryck utifrån, i den mån sovjetiska produktionskostnader är för år närmar sig världsmarknadens produktionskostnader. När vi räknar ut sovjetiska produktionskostnader måste vi naturligtvis ta hänsyn till de extrakostnader vår sociallagstiftning medför. Men inom ramarna för den fredliga tävlan mellan de olika ekonomisystemen är det hela tiden ett oförytterligt krav, att sovjetisk industris utvecklingstempo måste vara sådant, att arbetare och bönder klart upplever hur sovjetisk produktion närmar sig produktionen på världsmarknaden.

3. 14:e kongressens resolution framhåller, att marknadens köpkraft och statens likvida finansiella resurser sätter gränser för industrialiseringen. Dessa gränser är inte de enda, inte ens de viktigaste, men de tjänar som ett empiriskt uttryck för andra gränser i marknadens och pengarnas form. Inom ramarna för denna frågeställning kommer vår industris eftersläpning i förhållande till den ekonomiska utvecklingen generellt, till uttryck i varubrist och ojämlikhet mellan detalj- och partihandelspriser. Som svar på dessa påpekanden har Gusev och andra framfört två osammanhängande och motstridande invändningar som i vilket fall är lika ohållbara: a) de som kräver att industrin inte får sacka efter utan tvärtom ska garanteras en ledande roll, är superindustrialister; b) de som värderar industris utvecklingsgrad utifrån marknaden och fruktar bönderna – är agrarer som glömmer att framställningen av produktionsmedel inte kan likställas med en marknad.

4. De människor som nu försöker besvara frågan om förnyelsen av det fasta kapitalet och som då empiriskt stöter på problemen med den socialistiska ackumulationen och planledningen, söker sålunda ställa industrialisterna till svars för sina upptäckter och önskar därför, för detta speciella ändamål, omvandla dem från superindustrialister till agrarer som kapitulerat inför bondemarknaden.

5. Den socialistiska ackumulationens nyfrälsta ser det dock inte som något hinder att i frågan om planledningen hålla fast vid den gamla linjen, dvs i praktiken – hålla fast vid marknaden.

Under de senaste åren har planledningen företrädesvis för att inte säga uteslutande gått ut på, att operera med en kombination av ekonomins element på basis av marknaden och inom ramarna för det löpande året. Frågan om komplicerade konstruktiva planuppgifter börjar nu bli allt mer och mer påträngande i samband med att behovet av att förnya och utvidga det fasta kapitalet ökar. Det är på det här området som en socialistisk frågeställning måste komma till ett allt klarare uttryck. Samtidigt vet vi att alla förslag till korrigeringar i den riktningen har avslagits.

6. Frågan om den sovjetiska ekonomins växelverkan med världsekonomin får allt mera avgörande betydelse ur alla synvinklar sett. Ovan har vi sett detta med avseende på lagen om socialistisk ackumulation, liksom vad beträffar ekonomins utvecklingstempo. Utrikeshandeln har ju minst lika stor betydelse för frågan om Sovjetunionens s.k. självständighet. Vi måste allsidigt analysera den här frågan och om möjligt genom en undersökning av huvudelementen i vår export och import. Den här undersökningen måste ske ungefär i ett femårigt perspektiv. Vi behöver påvisa längs vilken dialektisk väg som tillväxten av ekonomiska förbindelser och ömsesidiga beroenden bereder väg för ett industriellt "oberoende".

7. Frågan om fördelning och omfördelning av ackumulerade medel från jordbruk och industri, privata och statliga, måste kopplas samman med ett tillbakavisande av sagan om att vi förhåller oss till landsbygden som till en "koloni".

8. På plenarsammanträdet belyste vi inte alls relationen mellan ekonomin och partiregimen. Samtidigt är den relationens betydelse ofantligt stor. Frågan om ekonomin ställdes ganska skarpt på såväl kongressen som i resolutionen. Men vi belyste inte alls frågan varför nödvändiga framgångar har uteblivit under den tid som gått sedan 12:e kongressen, då frågan om ekonomin ställdes väldigt skarpt (vidarebefordrad från företag via partiets, sovjeternas och fackens lokalorganisationer eller genom anonyma uppgifter). Det är fullkomligt klart, att framgångar blir omöjliga utan den allmänna opinionens och i första hand partimedlemmarnas aktiva deltagande och kontroll. Det är nyckeln till hela frågan.

Urvalet av ekonomisk kader måste ske utifrån sakliga bedömningar. Våra ekonomer måste känna opinionstrycket från arbetare, partimedlemmar osv.

En byråkratisk regim karakteriseras av, att de som arbetar med ekonomiska frågor bara känner sig ansvariga inför apparaten, först och främst inför sekreterarna. Den här situationen är emellertid farlig såväl med tanke på urvalet av ekonomer som vad gäller skapandet av en bra ekonomisk regim, i första hand för att söka upprätthålla den strängaste sparsamhet.

L. Trotskij 2 maj 1926

Översättning (från ryska): Kjell Berglund mars 2001